

Łódź, dnia 3 marca 2019 r.

dr hab. Edyta Pietrzak
Zakład Nauk Humanistycznych
Instytut Nauk Społecznych i Zarządzania Technologiami
Politechnika Łódzka

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgra Tommaso Trillò pt. *Constructing a European culture of gender equality on social media: European and national (mis)alignments*, przygotowanej pod kierunkiem naukowym dr hab. Elżbiety Durys, prof. UŁ na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego

Przedłożona do recenzji rozprawa obejmuje w swej części merytorycznej wstęp, dziesięć rozdziałów przedstawionych w trzech częściach oraz zakończenie i zawiera się w stronach 341. Część uzupełniającą stanowi bibliografia i całość rozprawy doktorskiej obejmująca część merytoryczną i uzupełniającą zawiera się na 371 stronach.

Recenzowana dysertacja jest efektem projektu badawczego wspieranego przez Fundusz Unii Europejskiej Horyzont 2020 na badania i innowacje w ramach grantu Marii Skłodowskiej-Curie nr 675378.

Zgodnie z wymogami ustawowymi¹ rozprawa doktorska przygotowana pod opieką promotora powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej lub artystycznej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Uwzględniając te wskazania w ocenie pracy doktorskiej mgra Tommaso Trillò przyjęte zostały następujące kryteria:

- Ocena oryginalnego rozwiązania problemu badawczego.
- Ocena ogólnej wiedzy teoretycznej autora w dyscyplinie nauka o polityce.
- Ocena umiejętności autora do prowadzenia samodzielnych badań naukowych.

By dokonać oceny powyższych aspektów należy również odnieść się do zagadnień takich jak wybór tematu oraz znaczenie podjętej tematyki, cel pracy i hipotezy badawcze, metodyka badań, czy struktura rozprawy.

¹ Art. 13.1. Ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, Dz. U. nr 65, poz.595, z późn. zm.

Ocena oryginalnego rozwiązania problemu badawczego

Pan magister Tommaso Trillò uczynił przedmiotem swojej dysertacji doktorskiej ważny, złożony i nie przedstawiony dotychczas w takim ujęciu, problem badawczy. Mieści się on w obszarze badań politologicznych, co więcej daje okazję do sformułowania nowatorskich hipotez badawczych, przeprowadzenia analiz i syntez mających istotny wpływ na ustalenia teoretyczne z zakresu nauki o polityce. Dlatego należy bardzo wysoko ocenić wybór, a zwłaszcza ujęcie tematu rozprawy, tym bardziej, że stanowi ona z całą pewnością istotny wkład do badań nad współczesną teorią polityki oraz jej wpływem na rozwiązania praktyczne przyjęte w Unii Europejskiej i państwach członkowskich. Należy więc pogratulować Autorowi pracy jak i jego promotorce prof. Elżbiecie Durys wyboru tematu.

Europejska kultura równości to zagadnienie, nad którym z pewnością warto się pochylić. Tym bardziej, że niewątpliwie, może ona być traktowana jak europejskie dziedzictwo kulturowe. Tematyka pracy jest bardzo aktualna i związane z nią wydarzenia oraz narracje możemy obserwować w życiu społeczno-politycznym zarówno Unii Europejskiej jak i jej państw członkowskich. Tłem do tych obserwacji może być radykalizacja życia politycznego od kilku lat przybierająca na sile w Europie i na świecie. Wzrost napięć społecznych oraz postępująca liberalizacja życia społeczno-politycznego z jednej strony, a rozwój tendencji konserwatywnych z drugiej, mają wpływ również na społeczny odbiór kultury równości będącej jednym z filarów unijnych polityk.

Podjęmowana w rozprawie tematyka równości płci ma kluczowe znaczenie dla życia Europejki i Europejczyków zarówno w aspekcie empirycznym jak i aksjologicznym. Tutaj autor podejmuje temat z perspektywy instytucjonalnej działalności UE ale i oddolnej perspektywy jej obywateli. Łączy zatem dwa podejścia, co jest niewątpliwą zaletą tej pracy i świadczy o jej innowacyjnym charakterze.

Praca napisana jest z wyraźnym odniesieniem do konstruktywizmu społecznego, co zaznaczone jest już w jej temacie. I jakkolwiek w języku polskim owo „wywarzanie europejskiej kultury równości płci” brzmieć może nieco niezgrabnie, to jednak biorąc pod uwagę uzasadnione odwołania teoretyczne do kategorii gender rozumianej procesualistycznie i myśli Judith Butler oraz Rossi Braidotti, określenie to ma swoje uzasadnienie. W języku angielskim, w którym praca jest napisana „constructing European culture of gender equality” ma wspomniany właśnie wydźwięk mocno osadzony w teorii konstruktywizmu społecznego. Ów konstruktywizm objawia się także w opisywanym w poprzednim akapicie łączeniu podejść i perspektyw, i wskazuje, że konstruowanie i kształtowanie (to określenia lepiej brzmią w języku polskim, dlatego pozwalam sobie tu je stosować) kultury równości płci należy nie tylko do podmiotów instytucjonalnych kształtujących poszczególne polityki UE ogólnie, ale również jest to proces upodmiotawiający partycypację obywatelską na poziomie aktywnego tworzenia dyskursów sfery publicznej jaką są dziś media społecznościowe.

Oceniając umiejętność postawienia i rozwiązania problemu badawczego należy odnieść się do celu jaki stawia sobie badacz. Już w streszczeniu (s. 25) magister Tommaso Trillò wyraźnie przedstawia cel prowadzonych badań, jakim jest identyfikacja oraz analiza politycznego znaczenia najbardziej rozpowszechnionych narracji na temat równości płci na poziomie europejskim jak i narodowym – włoskim. Wypowiedzi na temat równości płci publikowane przez instytucje jak i indywidualnych użytkowników przyczyniają się do zdefiniowania Europy jako przestrzeni politycznej, w której równość płci ma znaczenie, a europejskości jako wartości kojarzonej z równością.

Co istotne, wraz z celem Autor przedstawia pytania badawcze mające przyczynić się do jego realizacji. Pyta: Jakie są główne narracje na temat równości płci krążące na poziomie europejskim i włoskim na Twitterze? W jaki sposób narracje krążące na obu poziomach odnoszą się do siebie? Oraz w jaki sposób "równość płci" i "europejskość" wpływają na siebie jako na przedmioty wiedzy?

Jak można się domyślać, pytania te przyczyniają się do zbudowania hipotezy badawczej o treści: *Poprzez publiczne wypowiedzanie się na temat kwestii płci, jednostki, instytucje i zbiorowości przyczyniają się do zdefiniowania "równości płci" jako problemu politycznego, który wymaga rozwiązań politycznych. Z kolei instytucjonalna i publiczna uwaga poświęcana kwestiom płci przyczynia się do zdefiniowania "Europy" jako przestrzeni politycznej, w której liczy się równość płci, oraz "europejskości" jako tożsamości społeczno-politycznej, która wśród swoich wartości obejmuje "równość płci". Prawdopodobnie badanie narracji na temat równości płci ma zasadnicze znaczenie dla badania szerszych politycznych procesów europeizacji i integracji europejskiej (s. 25).* Nie jest ona jednak nazwana wprost i w pracy termin hipotezy badawczej się nie pojawia. A szkoda.

Ocena ogólnej wiedzy teoretycznej autora w dyscyplinie nauki o polityce

Recenzowana rozprawa nie jest typową pracą doktorską jaką możemy znaleźć w politologii. Wykracza ona poza utarte schematy oraz proste definicje. W całym tego słowa znaczenia jest to dysertacja interdyscyplinarna i taką też wiedzą musi odznaczać się autor, żeby taką pracę móc zaplanować, przeprowadzić badania, na których podstawie będzie mógł wyciągnąć wnioski oraz w końcu zawrzeć cały ten proces w rozprawie naukowej.

O ile opiniowana rozprawa sama lokuje się bardzo dobrze w obrębie dyscypliny nauki o polityce, można autorowi zarzucić, że być może, w zbyt małym zakresie powołuje się na literaturę politologiczną. Cytuje co prawda prace takich autorów jak Chantal Mouffe, Ernesto Laclau, Manuel Castells, Donatella Della Porta, Manuela Caiani, Thomas Diez, Antonio Negri, Michael Hardt, Markus Thiel i wzbogaca ją bogatą literaturą z zakresu myśli feministycznej, antropologii politycznej, socjologii, kulturoznawstwa, aczkolwiek, skoro dysertacja pisana jest w obrębie określonej dyscypliny naukowej, może warto byłoby sięgnąć także do klasycznej literatury z jej zakresu. I zrobić to choćby przez odwołanie oraz pokazać, że warto wzbogacać główny nurt wiedzy politologicznej publikacjami z dyscyplin pokrewnych, co może tylko przyczynić się do obopólnych korzyści. Przykładem takiego korzystania z zasobów i osiągnięć wiedzy politologicznej, jest opisywana przez Autora kategoria "gender mainstreaming" (s. 30-34), funkcjonująca w politologicznych analizach kultury równości i dobrze zakorzeniona jest w genderowych badaniach.

Ocena umiejętności autora do prowadzenia samodzielnych badań naukowych

Już pierwsze wrażenie wynikające z lektury spisu treści pokazuje, że praca jest bardzo szczegółowo przemyślana i zaplanowana. Spis treści wskazuje na podział na części, rozdziały, podrozdziały i odnośniki czwartego rzędu. Ponadto każdy z rozdziałów skrupulatnie rozpoczynany jest przez wprowadzenie do jego treści i kończony podsumowaniem. Precyzja objawiająca się z lektury struktury pracy zasługuje na uznanie i pochwałę. Można jednoznacznie stwierdzić, iż jest to struktura wzorcowa nie tylko w aspekcie planowania, ale i realizacji tego planu w merytorycznych treściach dysertacji. Spis treści autor zaczyna od abstraktu, następnie zamieszcza listy tabel, wykresów i skrótów, po czym przechodzi do szczegółowego wprowadzenia, w którym zawarte są najważniejsze informacje dotyczące wyboru tematu, jego obszaru badawczego oraz wyodrębnionych obszarów szczegółowych, celu pracy, przegląd stosowanych pojęć i metodologii oraz streszczenie wyników badań.

Następnie we właściwej części pracy, Doktorant decyduje się na podział trzyczęściowy. Część pierwsza teoretyczna (jakkolwiek nie została ona tak zatytułowana) zawiera w sobie trzy rozdziały. Pierwszy z nich prezentuje krótką historię polityki równościowej w Europie poczynając od Traktatów Rzymskich i Włoszech poczynając do referendum z 1946 roku. Drugi z rozdziałów części pierwszej poświęcony jest teoriom, na których oparte zostały prowadzone badania w obszarach Unii Europejskiej, kategorii równości płci oraz mediów społecznościowych. Pierwszą z omawianych tu ram teoretycznych jest wspomniany wywodzący się z poststrukturalizmu i postmodernizmu konstruktywizm społeczny prezentowany z perspektywy studiów europejskich i stosunków międzynarodowych. I tu Autor pracy powołuje się głównie na prace Tomasa Dieza, który rozpatruje Europę jako pole dyskursywne odwołując się przy tym do badań Ernesto Laclau i Chantal Mouffe. Jest to szczególnie istotne ze względu na fakt prowadzenia badań z zakresu analizy dyskursu. Drugą ramą teoretyczną jest kategoria równości płci, którą Tommaso Trillò postrzega w kategoriach procesu i uzasadnia to odwołując się do pracy Claire Hemminggs *Why Stories Matter* Judith Butler *Gender Trouble* ale przede wszystkim do kluczowej dla dysertacji feministycznej analizy politologicznej Jahanny Kantoli i Emanuela Lombardo *Gender and Political Alalysis*. Przeprowadzone w rozdziale odwołania teorii są bardzo dobrze uzasadnione i na wysokim poziomie merytorycznym. Pokazują zrozumienie wcale nie prostych opisywanych zagadnień jak politycznie nacechowana genderowe akty performatywne, pełnych intersekcyjnych kontekstów, dekonstrukcji i post- dekonstrukcji. Trzecią ramą teoretyczną, opisaną w rozdziale pierwszym jest obszar mediów społecznościowych działających w perspektywie performatywnych aktów politycznych. Tu autor odwołuje się do teorii performatywnej Ervinga Goffmana. Codzienne komentarze mediów społecznościowych to nic innego jak praktyka wytwarzania siebie i nadawania znaczenia pojęciom politycznym. Owa analiza performatywności wykracza poza poziom indywidualny i odnosi się także do aktów kolektywnych. Rozdział zawiera w sobie szereg odwołań i dygresji. Wymaga od czytelnika skupienia i głębokiej znajomości tematu. Rozdział trzeci części pierwszej poświęcony jest metodologii. Główna metoda stosowana w projekcie to krytyczna analiza dyskursu mediów społecznościowych. Inspiracjami, z których doktorant czerpał w tym względzie od Danego Millera i jego koncepcji cyfrowej antropologii i polimediów ale także z internetowej etnografii Jannisa Androutsopoulou, komputerowej analizy dyskursu Susan Herring oraz krytycznej analizy dyskursu mediów społecznościowych Majida Khnosravinika. Tym samym autor odwołuje się do przeglądu różnych podejść metodologicznych opartych na analizie komunikacji użytkowników mediów społecznościowych i łączy etnograficzne zaangażowanie z krytyczną analizą dyskursu, co jest według mnie, wielką zaletą tej pracy.

W części empirycznej Autor analizuje obfity materiał badawczy. Są to dane zebrane od 01.09.2016 do 31.08.2017 składające się na przeanalizowanie: szesnastu profili instytucjonalnych - osiem na szczeblu europejskim oraz osiem prowadzonych przez podmioty włoskie; sześciu hashtagów, wykorzystanych do przeprowadzenia studiów przypadku (po trzy na szczeblu unijnym i włoskim). Zebrane dane analizowane są za pomocą Social Media Critical Discourse Studies (SM-CDS) Khosravinik (2017) oraz multimodalnej analizy tekstów z Twittera, wzbogaconej o komponent etnograficzny. Głównym narzędziem badawczym jest tu krytyczna analiza dyskursu Van Leeuwena (2008) i Wodaka uzupełniona analizą metadanych zaczerpniętych z mediów społecznościowych dla wybranych przypadków oraz informacjami kontekstualnymi będącymi wynikiem bezpośredniej obserwacji Internetu (netnografia) i trzech wywiadów.

Część druga dysertacji poświęcona jest narracjom zaprezentowanym w badaniach z uwzględnieniem próby badawczej opartej na użytkowniku. Rozdział czwarty zatytułowany „Instytucje równościowe i feministyczne polityczki” poświęcony jest analizie narracji dotyczących unijnego mechanizmu równości płci przedstawianych na Twiterze badane na próbie użytkowników sprawujących funkcje polityczne lub reprezentujących instytucje polityczne na poziomie europejskim i włoskim. Rozdział piąty „Grupy działające na rzecz praw kobiet” to analiza tweetowanych narracji aktywistek i aktywistów opowiadających się za równością płci i prawami

kobiet, których głos na tle istniejących, dominujących dyskursów uznawać można za radykalny. Przedstawiają oni wizję równości znacznie bardziej postępowe od tych proponowanych przez przedstawicieli mechanizmu równości. Widzą oni kobiety jako aktywne podmioty polityczne. W rozdziale szóstym Autor zajmuje się grupami działającymi na rzecz praw LGBT. Narracje tych użytkowników Twitera sytuują się na marginesie, nawet poza dyskursem równości płci. Odwołują się do "praw człowieka", "praw obywatelskich" lub "praw mniejszości". Wysuwane przez nich argumenty budowane są wokół trzech kluczowych tematów: równych praw, postępu i miłości. Rozdział siódmy to analiza narracji męskich grup o charakterze prorównościowym, czyli feministów, często ze względu na fakt iż chcą uczestniczyć w działaniach na rzecz równości płci wykluczanych z głównego nurtu męskości. Zaprezentowane tu zostały dwie takie grupy działające na szczeblu europejskim i włoskim. Jest to analiza danych zebranych podczas wywiadów z aktywistami i na ich stronach internetowych oraz w ich pisemnych oświadczeniach politycznych.

Część trzecia rozprawy dotyczy analizy studiów przypadku hashtagów i kampanii antyprzemocowych. Rozdział ósmy poświęcony jest dwóm kampaniom #Saynostonpaw i #nonunadimeno. Łączy je próba uczynienia dyskursu anty-przemocowego ważnym zagadnieniem społecznym. Rozdział dziewiąty to analiza narracji na poziomie hashtagów w ramach dyskursu równych praw dla mniejszości seksualnych. Dyskurs ten wiąże się ściśle z dyskusją nad ustawą o związkach partnerskich osób tej samej płci i hashtagami, które pojawiły się jako reakcja opinii publicznej na dwa istotne politycznie przypadki, które dotyczyły kwestii płci. Na poziomie europejskim studium przypadku odnosi się do hashtagów, które pojawiły się w odpowiedzi na orzeczenie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (ETS) w sprawie C-157/15, wydane 14 marca 2017 roku. W wyroku tym ETS podtrzymał prawo pracodawców do decydowania o tym, czy ich pracownicy mogą umieszczać symbole religijne w pracy, szczególnie dotyczy to zasłaniania twarzy przez muzułmanki. Na poziomie włoskim jest to analiza reakcji opinii publicznej na seksistowską infografikę emitowaną przez program Parliamone.... Sabato w publicznej sieci telewizyjnej RAI Uno w dniu 18 marca 2017.

Rozprawę kończą wnioski z badań. Podzielone są one na wyniki próby opartej na użytkownikach i wyniki próby opartej na hashtagach. Narracje próby opartej na użytkownikach odnoszą się do kategorii „równości płci” rozumianej jako jedna z naczelných wartości europejskich, zakorzenionej w propagowanej przez Unię Europejską koncepcji sprawiedliwości. Równość płci jest definiowana w kategoriach „równości kobiet i mężczyzn” i przedstawiana jako możliwa do osiągnięcia na rynku pracy dzięki działaniom wyrównującym szanse oraz akcjom afirmatywnym. Można powiedzieć, że ci użytkownicy reprezentują „neoliberalną” wizję równości, podkreślając, że jest to cel, do którego warto dążyć ze względu na jego przełożenie na wzrost gospodarczy. Użytkownicy reprezentujący obszar działań na rzecz praw kobiet czerpią z radykalnego feminizmu. „Równość” to dla nich coś, co daje się osiągnąć poprzez transformację porządku społecznego. Postulaty formułowane przez użytkowników z włoskiego poziomu mają zdecydowanie bardziej radykalny wymiar i wyraźnie podkreślają znaczenie polityczne równości płci. Analizy narracji działaczy na rzecz praw osób LGBTI również wykazują podobne narracje na dwóch poziomach. Ujawnia to negocjowanie krótkoterminowych celów politycznych oraz długoterminowych wizji równości dla osób LGBTI. Krótkoterminowe cele są artykułowane w sposób bardziej klarowny na poziomie narodowym. Użytkownicy z obu tych poziomów przyjęli narrację, której celem jest poszerzenie rozumienia granic mainstreamu tak, by był bardziej inkluzyjny względem mniejszości seksualnych. Męskie ruchy pro-równościowe sytuują się na marginesie dyskusji na temat równości płci na obu szczeblach. Jednakże, według Autora, uważa się, że wysuwanie mężczyzn w niektórych obszarach równościowego dyskursu może być niezbędne do przezwyciężenia problemów wymagających bezpośredniego zaangażowania się z ich strony (np. wyeliminowania przemocy seksualnej).

Za najważniejsze wyniki próby opartej na analizie hashtagów uznać można wniosek, że: kampanie przeciwko przemocy na szczeblu krajowym są z reguły inspirowane oddolnie. W związku z tym poziom zaangażowania publicznego był znacząco wyższy na szczeblu krajowym. Na szczeblu europejskim przedstawia się przemoc wobec kobiet jako zjawisko szkodliwe głównie ze względu na skutki uboczne dla gospodarki. Kampanie przeciwko homofobii na obu szczeblach wykorzystują język praw człowieka/praw mniejszości, język postępu oraz język miłości. Oddolne reakcje na pojawiające się kwestie polityczne wykazują, że zaangażowanie publiczne jest znacznie wyższe na poziomie krajowym. W analizowanych studiach przypadków odnaleźć można „opór synoptyczny” (Kelsey i Bennett, 2014), czyli opór ze strony „wielu” przeciwko decyzjom „nielicznych”. Jednak, jak uważa Tommaso Trillò, ograniczona liczba użytkowników aktywnych w obu przypadkach oraz wyraźnie zaznaczona rola zinstytucjonalizowanych liderów opinii (tj. Europejskiej Sieci Przeciwko Rasizmowi, włoskiego ruchu feministycznego Non una di meno) pozwalają zakwestionować stwierdzenie, że faktycznie mieliśmy tu do czynienia z protestami „wielu”.

Z recenzenckiego obowiązku, w tej części oceny wspomnieć muszę o drobnych błędach w zapisie tzw. literówkach, np. w nazwisku Majida Khnosravinika (s. 86-89), czy sytuacjach kiedy autor podaje nazwisko po raz pierwszy w pracy a nie robi tego w formie imię + nazwisko, np. Herring (s. 25, 85 i inne). To są drobiazgi. I dobrze, że się w pracy pojawiają. Fakt, że nie jest ona bez skazy, świadczy tylko o człowieczeństwie jej Autora.

Uwagi natury ogólnej

Chciałabym zwrócić uwagę na te zagadnienia, które zostały przedstawione w pracy magistra Tommaso Trillò w sposób nowy, oryginalny, często polemiczny do dotychczasowych stanowisk bądź stanowią rozwinięcie tematyki nie podejmowanej dotychczas szerzej w literaturze przedmiotu. Kilka kwestii, jest moim zdaniem, szczególnie godnych odnotowania. Są to głównie wnioski wynikające z badań, wśród których za najważniejsze uznać można:

- Użytkownicy reprezentujący instytucjonalny feminizm podkreślają równość na rynku pracy i promują neoliberalną wizję równości płci jako mającą swoje przełożenie na wzrost ekonomiczny. Znaczenie tych argumentów jest jednak znacznie bardziej istotne dla użytkowników na szczeblu europejskim niż na szczeblu krajowym.
- Sterowane ogólnie europejskie narracje przeciw przemocy skupiają się na negatywnych ekonomicznych skutkach dyskryminacji ze względu na płeć.
- Sterowane oddolnie narracje z poziomu narodowego są znacznie bardziej radykalne i postulują szeroko zakrojoną, obejmującą wszystkie sektory, transformację społeczną. Kampanie przeciw homofobii w znacznym stopniu powielają te schematy, szczególnie w sposobie ujmowania „równości”.
- Twitter okazał się wysoce rozwarstwowanym miejscem pod względem politycznej widoczności. Głosy analizowanych aktorów instytucjonalnych dominowały w obrębie dyskusji na temat równości płci, pozostały jednak dość marginalne zważywszy na szerszą ekonomię widzialności w mediach społecznościowych.
- Obecność mężczyzn jest niemal niezauważalna w debacie dotyczącej równości płci w Europie, zaś głos opowiadających się za równością grup skupiających mężczyzn niemal niesłyszalny.

Prezentując różne stanowiska występujące w literaturze oraz analizując narracje kształtujące politykę europejską na rzecz równości płci w mediach społecznościowych Doktorant stara się jednocześnie prezentować własny punkt widzenia dotyczący omawianych kwestii, co należy ocenić pozytywnie. W związku z nielicznymi odstępstwami od tej reguły oraz kilkoma niepewnościami, które pojawiają się podczas czytania rozprawy chciałabym sformułować wobec Autora następujące pytania:

- Proszę o dokładne sformułowanie obszaru lub obszarów badawczych z ich odniesieniami do dyscyplin naukowych, w których sytuuje się rozprawa.
- Autor przedstawia nam równość płci jako projekt polityczny. Proszę o precyzyjne sformułowanie głównej hipotezy badawczej weryfikowanej w pracy oraz po podanie hipotez szczegółowych.
- We wnioskach z analizy kampanii anty-przemocowych zdominowanych przez kluczowych użytkowników/instytucje Autor pisze, że cieszyły się one tylko ograniczonym poparciem społecznym na Twitterze. Ta konstatacja skłania go do refleksji, że mobilizacja poza mediami społecznościowymi jest warunkiem wstępnym wszelkiego rodzaju działań, które mają nadzieję na osiągnięcie zmian i trwałość w czasie. Jak zatem owa mobilizacja miałaby zdaniem Autora wyglądać?
- Z czego wynika zaprezentowana we wnioskach różnica między koncentracją aktorów instytucjonalnych europejskich narracji na tematyce równości w aspekcie ekonomicznym, a koncentracją aktorów indywidualnych na szeroko rozumianej transformacji społecznej?

Konkluzje

Recenzowana rozprawa ma charakter erudycyjny. Odznacza się wielowątkowością i dygresyjnością. W pełnym tego słowa znaczeniu odnaleźć w niej możemy podejście intersekcyjne. Autor dysertacji porusza się na meta poziomie. Być może dla niektórych czytelników spodziewających się twardych politologicznych analiz owo teoretyczne, mocno osadzone w metodologii stanowisko Doktoranta, może wydać się wadą. Dla mnie jest ono zaletą recenzowanej pracy. Dlatego rekomenduję ją do druku.

Całościowa ocena rozprawy doktorskiej Pana magistra Tommaso Trillò pt. *Constructing a European culture of gender equality on social media: European and national (mis)alignments* prowadzi do konkluzji, że reprezentuje ona wysoki poziom merytoryczny i znacząco poszerza stan wiedzy w zakresie nauki o polityce. Doktorant wykazał się umiejętnością oryginalnego formułowania i rozwiązanie problemu badawczego oraz ogólną wiedzą teoretyczną w zakresie nauki o polityce. Praca wykazuje także, że posiada on umiejętność prowadzenia samodzielnych badań naukowych. Uznaję zatem, że recenzowana rozprawa spełnia ustawowe wymagania i może stanowić podstawę do nadania stopnia doktora nauk społecznych w zakresie nauki o polityce. Wnoszę o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Edyta Rebel